

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp – HE 11/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 11/2019 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Maa- ja metsätalousvaliokunta (MmVM 1/2019 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa ja arvioi lainsäädännön toimivuutta sekä antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2021 loppuun mennessä.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Kasvinterveyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 228/2013, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) N:o 1143/2014 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 69/464/ETY, 74/647/ETY, 93/85/ETY, 98/57/EY, 2000/29/

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

EY, 2006/91/EY ja 2007/33/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/2031, jäljempänä *kasvinterveysasetus*, täydentävät säännökset.

Tässä laissa säädetään myös eräistä muista kuin kasvinterveysasetuksessa säädetyistä toimenpiteistä kasvinterveysriskien hallitsemiseksi ja kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi.

Tässä laissa annetaan myös virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (virallista valvontaa koskeva asetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/625, jäljempänä *valvonta-asetus*, täydentävät säännökset.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kasvien terveyttä koskevissa toimissa kasvintuhoojien torjumiseksi, ehkäisemiseksi tai hävittämiseksi käytettävästä Euroopan unionin rahoituksesta säädetään elintarvikeketjuun, eläinten terveyteen ja eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen ja kasvien lisäysaineistoon liittyvien menojen hallinnointia koskevista säännöksistä, neuvoston direktiivien 98/56/EY, 2000/29/EY ja 2008/90/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 178/2002, (EY) N:o 882/2004, (EY) N:o 396/2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/128/EY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 muuttamisesta sekä neuvoston päätösten 66/399/ETY, 76/894/ETY ja 2009/470/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 652/2014.

Haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015).

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan metsässä ilmeneviin metsätuhoihin, mitä metsätuhojen torjunnasta annetussa laissa (1087/2013) säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

2 luku

Kasvintuhoojien torjunta

3 §

Toimijan velvollisuudet

Ammattimaisen toimijan on noudatettava kaikessa toiminnassaan olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta, jotta kasveista, kasvituotteista, muista tavaroista tai biologisessa torjunnassa ja pölytyksessä käytettävistä makroeliöistä ei aiheudu vaaraa kasvinterveydelle.

Rekisteröidyn toimijan on nimettävä toimintaa varten kasvinterveydestä vastaava henkilö. Vastuuhenkilönä voi toimia toimija itse tai toimipisteen päätoimisessa palveluksessa oleva henkilö. Vastuuhenkilöllä tulee olla tehtävien edellyttämä osaaminen.

4 §

Kasvintuhoojien hävittämistä ja leviämisen estämistä koskevat toimenpiteet

Kasvinterveysasetuksessa säädetään toimivaltaisen viranomaisen toimenpiteistä kasvinterveysriskien hallitsemiseksi ja kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi. Toimivaltainen viranomainen päättää toimijalle asetettavista mainitun asetuksen liitteen II mukaisista rajoituksista ja velvoitteista karanteenikasvintuhoojien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi.

5 §

Suomessa pysyvästi esiintymättömän kasvintuhoojan torjunta

Ruokavirasto voi ryhtyä toimenpiteisiin Suomessa pysyvästi esiintymättömän muun kuin kasvinterveysasetuksessa tarkoitetun kasvintuhoojan hävittämiseksi, jos tällaisen tuhoajan esiintyminen aiheuttaa vaaraa kasvinterveydelle tai heikentää viennin edellytyksiä. Tällaisen kasvintuhoojan torjumisessa noudatetaan kasvinterveysasetuksen liitettä II.

6 §

Kiireelliset toimenpiteet eräissä tilanteissa

Ruokavirasto voi kustannuksellaan tehdä tai teettää kiireellisiä ja kohtuullisia kasvintuhoojan torjuntatoimenpiteitä, jos toimenpiteiden tekemättä jättäminen vaarantaisi kasvinterveyden. Myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tehdä tai teettää Ruokaviraston kustannuksella kiireellisiä ja vähäisiä kasvintuhoojan torjuntatoimenpiteitä, jos Ruokavirasto ennen toimenpiteisiin ryhtymistä antaa niihin luvan.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

7 §

Ruokaviraston ohjaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävissä

Ruokavirasto ohjaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimenpiteitä kasvinterveysasetuksessa tarkoitettujen karanteenituhoojien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi sekä mainitussa asetuksessa tarkoitettujen unionikaranteenituhoojien luetteloon sisällyttämiseksi, mutta alustavan arvion mukaan luetteloinnin edellytykset täyttävien tuhoajien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. Jos tuhoaja on kasvinterveyden kannalta erityisen haitallinen tai vaadittavat toimenpiteet aiheuttavat erityisen haitallisia vaikutuksia, Ruokavirasto voi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen puolesta tehdä päätöksen tuhoajan hävittämisestä tai leviämisen estämisestä. Jos Ruokavirasto tekee päätöksen, se vastaa toimenpiteistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen avustuksella.

Jos tuhoajan hävittäminen ja leviämisen estäminen edellyttää toimenpiteitä usean elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella, Ruokavirasto vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.

3 luku

Makroeliöiden markkinointi, käyttö ja maahantuonti

8 §

Makroeliöiden markkinoinnin, käytön ja maahantuonnin edellytykset

Biologisessa torjunnassa tai pölytyksessä käytettäviä selkärangattomia eläimiä (*makroeliö*) saa jäljempänä säädetyn edellytyksin markkinoida, käyttää ja tuoda maahan vain, jos kyseessä on alkuperäinen laji tai Euroopan ja välimerenmaiden kasvinsuojelujärjestön standardiin PM 6/3 hyväksytty laji taikka jos Ruokavirasto on myöntänyt sen käytölle luvan. Ruokavirasto pitää tiedosta makroeliöistä ja niiden käyttökohteista Suomessa.

Sen, joka aikoo markkinoida, käyttää tai maahantuoda 1 momentissa tarkoitettua alkuperäistä lajia tai Euroopan ja välimerenmaiden kasvinsuojelujärjestön standardiin PM 6/3 hyväksyttyä makroeliötä, on ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle viimeistään kaksi viikkoa ennen kuin sitä ensimmäistä kertaa markkinoidaan, käytetään tai maahantuodaan.

Sen, joka aikoo markkinoida, käyttää tai maahantuoda muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja makroeliöitä, on haettava Ruokavirastolta siihen lupa kolme kuukautta ennen kuin niitä ensimmäistä kertaa markkinoidaan, käytetään tai maahantuodaan. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että makroeliöt eivät aiheuta uhkaa kasvinterveydelle. Ruokavirasto voi määrätä luvassa makroeliöiden käyttöaluetta koskevia rajoituksia ja asettaa muitakin ehtoja sen varmistamiseksi, että makroeliöitä käytetään luvan mukaiseen tarkoitukseen.

Luvanhaltijan on viipymättä ilmoitettava Ruokavirastolle sellaisista toimintansa olennaisista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta 3 momentissa tarkoitettujen luvan edellytysten täyttymiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen sisällöstä sekä 3 momentissa tarkoitettujen luvan hakemismenettelystä ja lupahakemuksen sisällöstä.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

9 §

Makroeliöiden markkinoinnin, käytön tai maahantuonnin keskeyttäminen ja luvan peruuttaminen

Sen, joka markkinoi, käyttää tai tuo maahan makroeliöitä, on keskeytettävä kyseinen toiminta, jos ilmenee tai on aihetta epäillä, että eliöt aiheuttavat kasvinterveydelle uhkaa, jota ei ole voitu ennakoida 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tehtäessä tai mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettua lupaa myönnettäessä. Ilmenneestä tai epäilystä uhasta on viipymättä ilmoitettava Ruokavirastolle.

Ruokavirasto voi peruuttaa makroeliöiden markkinointia, käyttämistä tai maahantuomista koskevan luvan kokonaan tai osittain, jos uhkaa kasvinterveydelle ei voida muulla tavoin estää. Lupa voidaan lisäksi peruuttaa, jos tässä laissa säädettyjä tai luvassa asetettuja ehtoja tai rajoituksia ei noudateta. Lupa voidaan peruuttaa myös määräajaksi.

4 luku

Toimivaltaiset viranomaiset

10 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on tämän lain ja Euroopan unionin kasvinterveyttä koskevan lainsäädännön täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

11 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja valvoo valtakunnallisesti hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämistä.

Ruokavirasto vastaa tämän lain, kasvinterveysasetuksen ja niiden nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta sekä valvonta-asetuksen ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamisesta. Ruokavirasto vastaa Euroopan unionin lainsäädännössä Euroopan unionin jäsenvaltiolle tai toimivaltaiselle viranomaiselle säädettyistä tehtävistä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Lisäksi Ruokavirasto vastaa tuonnin valvonnan järjestämisestä koko valtakunnan alueella siltä osin kuin vastuuta ei ole säädetty Tullille.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

12 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat kukin toimialueellaan siitä, että tämän lain ja Euroopan unionin kasvinterveyttä koskevia säännöksiä noudatetaan sekä virallinen valvonta ja muut viralliset toimet järjestetään valvonta-asetuksen mukaisesti.

13 §

Tulli

Tulli vastaa:

1) Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavien, kasvinterveystodistusta tai muuta kasvinterveystodistusta edellyttävien hedelmien, marjojen ja vihannesten asiakirja- ja tunnistustarkastuksesta ja fyysisestä tarkastuksesta;

2) eräistä Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavan havupuutavaran asiakirjatarkastuksesta;

3) puupakkauksiin ja lastin kiilaamiseen käytettävään puutavaraan vaadittavan käsittelyä osoittavan merkinnän tarkastamisesta pistokokein muun tullitoiminnan ohella tai riskinarviointiin perustuen;

4) kauttakulkuna kasvinterveysasetuksen 1 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista kolmansista maista tuotavien ja edelleen kolmansiin maihin vietävien kasvien, kasvituotteiden ja tavaroiden mukana vaadittavan kasvinterveysasetuksen 47 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun toimijan vakuutuksen tarkastamisesta Euroopan unionin sähköisestä tiedonhallintajärjestelmästä (IMSOC);

5) sen tarkistamisesta, että Euroopan unionin ulkopuolelta Suomeen matkustajan henkilökohtaisissa matkatavaroissa tuotavien, paketteina yksityishenkilöille lähetettävien, kuljetuspalveluna tuotavien tai postitse, puhelimella tai verkossa tilattujen ja yksityishenkilöille lähetettyjen kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden mukana on kasvinterveysasetuksen 71 artiklassa tarkoitettu kasvinterveystodistus;

6) Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavien kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden tuontikieltojen noudattamisen valvonnasta.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista Tullin tehtävistä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

14 §

Suomen metsäkeskuksen tehtävät

Suomen metsäkeskus antaa Ruokavirastolle asiantuntija-apua tuhoajan hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tehdyn 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun päätöksen valmistelussa ja täytäntöönpanossa ja 32 §:ssä tarkoitetun korvauspäätöksen valmistelussa, jos hävittämisen kohteena on Suomessa pysyvästi esiintymätön kasvintuhooja, joka aiheuttaa vaaraa metsässä kasvavien puiden kasvinterveydelle.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

5 luku

Valvonta ja rekisterit

15 §

Valvontasuunnitelmat

Ruokavirasto laatii kasvinterveysvalvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen valvontasuunnitelman.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Tulli laativat kumpikin vastuullaan olevaa kasvinterveysvalvontaa koskevat vuosittaiset valvontasuunnitelmat. Valvontasuunnitelmissa on otettava huomioon Ruokaviraston laatima valtakunnallinen suunnitelma.

Valvontasuunnitelmat on tarkistettava tarvittaessa.

16 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Tarkastusta ja näytteenottoa koskevasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista säädetään valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen tällaisissa tiloissa saa tehdä vain viranomaisen.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyt velvoitteet koskevat.

17 §

Tunnistautumaton näytteenotto etämyynnissä

Toimivaltainen viranomaisen saa tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista kasveista ja kasvituotteista ja muista tavaroista. Näytteitä saadaan käyttää virallisessa valvonnassa.

18 §

Viranomaisnäytteiden tutkiminen ja viralliset laboratoriot

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet on käsiteltävä ja tutkittava Ruokavirastossa tai Ruokaviraston nimeämässä Suomessa tai toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueella sijaitsevassa virallisessa laboratoriossa.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää Ruokaviraston esityksestä kansallisen vertailulaboratorion valvonta-asetuksen 100 artiklan mukaisesti.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

Ruokavirasto pitää valvontaa varten rekisteriä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista laboratorioista. Rekisteriin merkitään laboratorion nimi, yhteystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä tiedot toiminnassa tapahtuneista muutoksista.

19 §

Ulkopuolinen virallinen kasvintarkastaja ja eräiden tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle

Ruokavirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön, jolla on tehtävään asianmukainen koulutus, suorittamaan erikseen määritellyt viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyvät tehtävät (*virallinen kasvintarkastaja*). Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee nimennyt viranomainen.

Ruokavirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat valvonta-asetuksen 28—33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä kirjallisella toimeksiannolla siirtää viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimielimen suoritettavaksi. Viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä voidaan siirtää luonnollisen henkilön suoritettavaksi. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee toimeksiannon antanut viranomainen.

Ruokavirasto vastaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavien henkilöiden koulutuksesta. Siltä osin kuin koulutus kuuluu Tullin toimialueelle, Tulli vastaa siitä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan myös ulkopuoliseen viralliseen kasvintarkastajaan, toimeksiannon saaneeseen luonnolliseen henkilöön ja toimielimen henkilöstöön heidän hoitaessaan tässä laissa, kasvinterveysasetuksessa tai valvonta-asetuksessa tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

20 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Rajavartiolaitoksen virka-avusta säädetään rajavartiolaiton lain (578/2005) 77 §:ssä, Tullin virka-avusta tullilain (304/2016) 100 §:ssä ja pelastusviranomaisen virka-avusta pelastuslain (379/2011) 50 §:ssä.

21 §

Vientivalvonta

Toimivaltainen viranomainen tarkastaa viejän pyynnöstä ja tämän esittämien vastaanottajavaltion tuontivaatimusten mukaisesti Suomesta muihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioihin vietäviksi tarkoitettut kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat. Tarkastuspyyntö on tehtävä hyvissä ajoin,

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

kuitenkin viimeistään 14 päivää ennen suunniteltua vientiajankohtaa. Jos tuontivaatimuksissa edellytetään tavarankäytön tarkastuksen lisäksi tuotantopaikan tai mahdollisten tavaralle tehtyjen käsittelyjen tarkastamista, tulee tarkastuspyyntö kuitenkin tehdä niin ajoissa, että myös nämä tarkastukset on mahdollista tehdä.

Kasvinterveystodistuksen, jälleenvientitodistuksen tai muun vastaanottajavaltion vaatiman todistuksen tavaralahetyksen kasvinterveydestä antaa viejän pyynnöstä Ruokavirasto, jos vastaanottajavaltion asettamat vaatimukset todistuksen saamiselle täyttyvät.

22 §

Kiinteistön käyttörajoituksista ilmoittaminen

Joka myy, vuokraa tai muulla tavoin luovuttaa toiselle kiinteistön, kiinteistön osan tai rakennuksen, jonka käyttöä on kasvintuhoojan esiintymisen vuoksi rajoitettu, on velvollinen ilmoittamaan tästä rajoituksesta luovutuksensaajalle ennen luovutusta.

Toimivaltainen viranomaisena on velvollinen pyynnöstä antamaan tietoja kasvintuhoojan esiintymisestä 1 momentissa tarkoitettua luovutuksen yhteydessä.

23 §

Koneellinen allekirjoitus

Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty tämän lain mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

24 §

Rekisterinpitäjä ja rekisterin tiedot

Ruokavirasto pitää kasvinterveysasetuksen 65 artiklassa tarkoitettua rekisteriä ammattimaisista toimijoista.

Rekisteriin merkitään:

- 1) tiedot toimijoista kasvinterveysasetuksen 67 artiklan mukaisesti;
- 2) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat välttämättömät tiedot;
- 3) tiedot tämän lain, kasvinterveysasetuksen, valvonta-asetuksen ja niiden nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus käyttää, päivittää ja luovuttaa rekisteritietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Ne myös vastaavat tehtäviensä osalta rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta sen mukaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, jäljempänä *tietosuojasetus*, säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

Jos toimija on ilmoittanut Ruokavirastolle toimintansa lopettamisesta tai toiminta on loppunut, toimijaa koskevat tiedot on poistettava rekisteristä, kun niiden käyttötarvetta ei enää ole ja viimeistään kolmen vuoden kuluttua viimeisestä toimijaa koskevasta merkinnästä.

Tullille toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019).

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, henkilötietojen keräämisestä ja tallentamisesta sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämisestä, luovuttamisesta ja julkisuudesta säädetään tietosuoja-asetuksessa, tietosuojalaissa (1050/2018), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.

25 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Ruokavirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset saavat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa asiakirjasta ja henkilörekisteristään tiedot, jotka ovat tarpeen:

- 1) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi;
- 2) Verohallinnolle sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;
- 3) ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, jos Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä veloitteessa niin edellytetään.

6 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

26 §

Hallinnollinen seuraamusmaksu

Ruokavirasto voi määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron seuraamusmaksun, jos toimija:

- 1) ilman rekisteröintiä harjoittaa kasvinterveysasetuksen 65 artiklan mukaista rekisteröintiä edellyttävää toimintaa;
- 2) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 66 artiklan 5 kohdan mukaisen velvollisuuden ilmoittaa tietojen muuttumisesta;
- 3) ei noudata velvollisuutta käyttää kasvinterveysasetuksen 71 artiklassa tarkoitettua kasvinterveystodistusta, 78 artiklassa tarkoitettua kasvipassia tai 43 artiklassa tarkoitettua merkintää;
- 4) rikkoo kasvinterveysasetuksen 40 tai 42 artiklan tai asetuksen nojalla annettujen täytäntöönpanosäädösten mukaista kieltoa tuoda kasveja, kasvituotteita tai muita tavaroita unionin alueelle;
- 5) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 69 tai 90 artiklassa säädetyn velvollisuuden pitää kirjaa tiedoista;

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

6) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 70 artiklassa säädetyn velvollisuuden käyttää jäljitysjärjestelmiä tai -menetelmiä tai velvollisuuden asettaa niistä saatavia tietoja pyynnöstä toimivaltaisen viranomaisen saataville;

7) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 87 artiklan mukaisen velvollisuuden kasvipassin myöntämisen edellyttämien tarkastusten suorittamisesta tai tarkastusten tulosten kirjaamisesta;

8) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 14 artiklassa säädetyn velvollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin;

9) markkinoi, käyttää tai maahantuo makroeliöitä ilman, että siitä on tehty vaadittava ilmoitus tai niiden käytölle on myönnetty lupa; taikka

10) laiminlyö 22 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa kiinteistön, kiinteistön osan tai rakennuksen käyttörajoituksista.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmällisyys ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli kuusi kuukautta. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksun määräämispäivästä. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

27 §

Määräys ja kieltö

Sille, joka ei noudata tämän lain, kasvinterveysasetuksen tai valvonta-asetuksen tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, toimivaltaisen viranomaisen on annettava asian laatu huomioon ottaen valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu määräys velvollisuuksien täyttämiseksi.

Ruokavirasto voi kieltää makroeliöiden markkinoinnin, käytön ja maahantuonnin.

28 §

Päätösvalta eräissä tapauksissa

Ruokavirasto voi päättää yhtä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta laajempaa aluetta koskevien 27 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä.

Ruokavirasto voi päättää hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä myös yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella, jos se perustellusta syytä arvioi keskuksen toimet riittämättömiksi kasvinterveysvaaran estämiseksi.

Ruokaviraston on viipymättä ilmoitettava 1 ja 2 momentin nojalla tekemistään päätöksistä asianomaisille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

29 §

Uhkasakko tai teettäminen

Toimivaltainen viranomainen voi tehostaa 4 tai 5 §:n nojalla annettua rajoitusta tai velvoitetta ja 27 §:n nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetyt toimenpiteet teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

30 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) ilman rekisteröintiä harjoittaa kasvinterveysasetuksen 65 artiklan mukaista rekisteröintiä edellyttävää toimintaa,

2) ei noudata velvollisuutta käyttää kasvinterveysasetuksen 71 artiklassa tarkoitettua kasvinterveystodistusta, 78 artiklassa tarkoitettua kasvipassia tai 43 artiklassa tarkoitettua merkintää,

3) rikkoo kasvinterveysasetuksen 40 tai 42 artiklan tai asetuksen nojalla annettujen täytäntöönpanosäädösten mukaista kieltoa tuoda kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita unionin alueelle,

4) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 69 tai 90 artiklassa säädetyn velvollisuuden pitää kirjata tietoista,

5) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 87 artiklan mukaisen velvollisuuden kasvipassin myöntämisen edellyttämien tarkastusten suorittamisesta tai tarkastusten tulosten kirjaamisesta,

6) laiminlyö kasvinterveysasetuksen 14 artiklassa säädetyn velvollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin tai

7) markkinoi, käyttää tai maahantuo makroeliöitä ilman, että siitä on tehty vaadittava ilmoitus tai niiden käytölle on myönnetty lupa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kasvinterveyden vaarantamisesta* sakkoon.

Sitä, joka rikkoo tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta, jos uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

Toimivaltainen viranomainen tekee ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

7 luku

Vahingonkorvaukset

31 §

Kasvintuhoojan torjunnasta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Ruokavirasto voi päättää, että kasvintuhoojan hävittämiseksi annetun 4 tai 5 §:ssä tarkoitetun torjuntapäätöksen täytäntöönpanosta aiheutuneet välittömät ja välttämättömät kustannukset korvataan toimijalle valtion varoista kokonaan tai osittain, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret. Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että toimijalle on aiheutunut hävittämistoimenpiteistä huomattavia kustannuksia, joilla on toimijan elinkeinolle kohtuuttoman suuri merkitys tai joiden korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvausta voidaan maksaa vain siltä osin kuin toimijalle ei makseta korvausta vakuutuksesta tai rahastosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten ja vahinkojen arvioinnista ja laskennasta.

Korvausta on haettava Ruokavirastolle osoitetulla hakemuksella kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon kustannusten syntymisestä tai vahingon ilmenemisestä. Hakemus on toimitettava asianomaiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja siihen on liitettävä riittävä selvitys kustannuksista ja vahingoista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon tekemäänsä torjuntapäätökseen liittyvästä korvaushakemuksesta Ruokavirastolle.

Jos kustannuksia tai vahinkoja on korvattu perusteettomasti, Ruokaviraston on määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona korvaus on maksettu. Jos palautettava määrä ei makseta viimeistään Ruokaviraston asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Jos palautettava määrä on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana palautusvelvollisen taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin nähden, voidaan palautusvelvollinen vapauttaa osittain tai kokonaan korvauksen palauttamisesta tai koron maksamisesta.

32 §

Kasvintuhoojan hävittämisestä metsässä aiheutuvien kustannusten ja vahinkojen korvaaminen

Jos torjuntapäätös koskee tuhoojan hävittämistä metsässä kasvavista puista, maanomistajalle ja maanvuokraoikeuden, testamenttiin perustuvan käyttöoikeuden, lesken hallintaoikeuden, eläkeoikeuden tai muun vastaavan oikeuden ja hakkuuoikeuden haltijalle aiheutuneet kustannukset ja vahingot korvataan siltä osin kuin ne ylittävät säännöllisestä metsänhoidosta tai tavanomaisesta puutavaran korjuusta aiheutuvat kustannukset. Metsällä tarkoitetaan aluetta, johon sovelletaan metsälakia (1093/1996).

Korvauksen maksamisesta päättää Ruokavirasto. Korvaukseen sovelletaan, mitä 31 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, kuitenkin niin, että korvaushakemus toimitetaan Ruokavirastolle.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

33 §

Korvaukseen oikeuttamattomat vahingot ja kustannukset

Edellä 31 ja 32 §:ssä tarkoitettua korvausta ei makseta:

- 1) kasvintuhoojan aiheuttamista vioittumista johtuvista vahingoista ja kustannuksista;
- 2) kustannuksista ja vahingoista, jotka aiheutuvat markkinoinnin, maahantuonnin tai maastaviennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavaran hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka markkinoinnille, maahantuonnille tai maastaviennille määrätystä ehdoista;
- 3) kustannuksista tai vahingoista, jotka aiheutuvat rekisterissä pysymistä koskevien velvoitteiden täyttämisestä, rekisteristä poistamisesta tai muusta 6 luvussa säädetystä pakkokeinosta tai seuraamuksesta taikka kasvipassin tai rekisterinumeron käyttämisestä; eikä
- 4) kustannuksista tai vahingoista, jotka toimija on aiheuttanut tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta taikka laiminlyömällä hyvän viljelytavan noudattamisen.

Korvausta ei myöskään makseta tai sen määrää voidaan alentaa, jos korvaukseen muutoin oikeutettu ei ole noudattanut tätä lakia, kasvinterveysasetusta taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai viranomaisen päätöksiä taikka on muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen.

Valtiolla ei ole oikeutta tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen. Korvaukseen oikeutettuja ovat kuitenkin valtion liikelaitokset. Valtioneuvosto voi päättää valtion oikeudesta korvaukseen toisinkin, jos tähän on erityisiä syitä.

34 §

Eräät Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvat korvauksensaajia koskevat edellytykset

Sen lisäksi, mitä 31—33 §:ssä säädetään, tässä laissa tarkoitettuihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan maatalousalalla toimivien yritysten osalta tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 I lukua ja 26 ja 28 artiklaa sekä metsätalousalalla toimivien yritysten osalta maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 annettujen Euroopan unionin suuntaviivojen (2014/C 204/01) 75, 594 ja 594 a kohtaa.

Edellä 1 momentissa mainitun komission asetuksen mukainen tuki voidaan maksaa vain asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille mikroyrityksille ja pienille ja keskisuurille yrityksille.

Korvauksia ei makseta 1 momentissa mainituissa komission asetuksessa ja unionin suuntaviivoissa tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu kasvintuhoojasta. Korvausta ei myöskään makseta, jos korvauksen hakija ei ole noudattanut komission aiempaan päätökseen perustuvaa eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

8 luku

Erinäiset säännökset

35 §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaiselle sen valvontaan kuuluvien säännösten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa hänelle.

36 §

Rajatarkastusaseman nimeäminen

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää Ruokaviraston tai Tullin esityksestä valvonta-asetuksen 59 artiklan 1 kohdassa ja 61 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut rajatarkastusasemat ja 53 artiklassa tarkoitetut muut valvontapisteet sekä peruuttaa nimeämisen tai keskeyttää sen voimassaolon 62 ja 63 artiklassa säädetyillä edellytyksillä.

37 §

Neuvottelukunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on seurata kehitystä kasvinterveyttä koskevissa asioissa ja edistää hyvän kasvinterveyden tilan säilymistä tekemällä asiaa koskevia esityksiä ja aloitteita.

38 §

Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valvonta-asetuksessa sekä valtion maksuperusteissa (150/1992), siltä osin kuin valvonta-asetuksessa ei toisin säädetä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä.

Tulli perii tarkastuksista aiheutuneet kustannukset valtion maksuperustelain 8 §:n ja eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetun lain (1209/2006) 5 §:n nojalla annettujen Tullin suoritteiden maksullisuutta koskevien säännösten mukaisesti.

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

39 §

Muutoksenhaku

Edellä 24 §:ssä ja 7 luvussa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään vuoden 2019 loppuun hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään vuoden 2020 alusta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muussa kuin hallinnollista seuraamusmaksua koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa.

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

40 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki (702/2003). Kumotun lain 11 §:n nojalla annetut kasvintuhoojien torjuntaa koskevat päätökset ja määräykset pysyvät voimassa niissä määrätyn ajan.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 601/2019, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työnteki-

Eduskunnan vastaus EV 17/2019 vp

jöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja kasvinterveyslain (/) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 5.11.2019

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri